

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Landbruksdirektoratet

Dato: 31.10.2025

Deres ref: 24/83140

Vår ref: 25/01191

NIBIO

Postboks 115, 1431 Ås

Tlf: 406 04 100

post@nibio.no

nibio.no

Org. nr: 988 983 837

Innspill til strategi for forvaltning av hjortevilt

Vi viser til deres høring 17. juli av ny strategi for forvaltning av hjortevilt, og invitasjonen til å bidra med innspill fra NIBIO. Som forskningsinstitutt bidrar vi til å videreutvikle kunnskap om bærekraftig bruk og forvaltning av høstbare viltarter, under denne høringen koordinert av seniorforsker Hilde Karine Wam, i Divisjon for Skog og utmark, Avdeling Vilt og utmarksressurser.

Etter NIBIOs vurdering er strategien et godt grunnlag for videre forvaltning av hjortevilt. Det er positivt at en stor bredde aktører er invitert inn i forarbeidet, og vi ser frem til at strategien blir godt kjent også blant grunneiere og jegerstanden. Som evalueringen fra 2021 etterlyser er det viktig at de skisserte tiltakene følges opp gjennom plassering av ansvar i forvaltningen. Helhetlig forvaltning på tvers av sektorer og interesser, som også inkluderer landbrukets kompetansemiljøer, er et godt utgangspunkt for at også rettighetshavere og den enkelte jeger bidrar til oppnåelsen av strategiens målsetninger.

NIBIO vil innledningsvis påpeke at hovedmålsetningen, og punktene som er listet for å arbeide for målene, er betydelig høstingsorientert. Alternativet kunne være å endre hovedmål fra «...en langsiktig høstingskultur...» til «...en høstingsbasert bevaringskultur...», basert på seneste års tilstand til elg (foreløpig i Sør-Norge) og villrein. Vi legger uansett til grunn at den kommende årlige evalueringen av måloppnåelse og status for gjennomføring av tiltak vil belyse om dette kan være en justering som kan bidra til oppslutning om strategien. Det faktum at hjortevilt må sikres reelle livsvilkår kan med fordel også presiseres allerede her. Nedbygging og forstyrrelser, særlig i Sør-Norge, er en økende utfordring av allerede stor dimensjon for alle artene. Dette er dels dekket av satsningsområdene, men bør også med som et eget undermål; *Sikre tilstrekkelig store, sammenhengende og uforstyrrede leveområder.*

Forslaget om årlig evaluering er for øvrig ambisiøst, men godt, og vi legger til grunn at detaljene omkring hva som skal evalueres, og hvordan - f.eks. hvilke forvaltingsorganer og kunnskapsmiljøer som skal involveres - klargjøres i slutføringen av strategien.

NIBIO

Strategien er strukturert rundt fem satsingsområder, som NIBIO tar utgangspunkt i for våre videre innspill til fire av områdene.

Grenseløs forvaltning

Under satsningsområdet står det lite om organisering blant jaktrettshaverne. Selv om hjorteviltet er grenseløst, er ikke rettighetshaverne det samme, men det er fortsatt stor mulighet for samarbeid og tilpasninger på tvers av valdgrenser. Blir enhetene for store kan det føre til tap av eierskap og ansvarsfølelse. Det er ikke på valdgrensene skoen trykker, men i holdningene og mangel på aktører som tar/har ansvar på bestandsplan nivå. Selve jakta bør derfor fortsatt være organisert i de etablerte lokale valdene, som kan inngå i større bestandsplanområder av forvaltningsmessige grunner.

Strategien adresserer behovet for mer insitament midler til økt forvaltning på bestandsplan nivå, men fremstår rund og lite konkret («...behov for en mer tydelig og helhetlig offentlig hjorteviltforvaltning. Herunder tydeligere ansvarsfordeling av lovpålagte oppgaver, og øremerkede statlige eller fylkeskommunale virkemidler til kommunene»). Tiltak 1.3 er et godt unntak (lovverk). Vi savner minst ett tiltak rundt holdningsendringer, eller at dette inkluderes i de øvrige tiltakene.

Arealbrukskonflikter

Under satsningsområdet bør nedbygging listes opp på linje med viltpåkjørslar og landbruk, med egen utfyllende tekst, som støtter opp om tiltak 2.1. Dette er etter vår vurdering en av de viktigste overordnede problemstillingene. En stadig fragmentering av leveområder, hindring av trekkruiter og nedbygging av arealer er kanskje også den viktigste trusselen for hjorteviltet i Norge på sikt, og mulig større enn endret klima. Endringstakten i landskapet de siste 30-50 årene har i stor grad vært negativt for viltet, og både lovverk og arbeid med holdninger vil være viktig for å kunne redusere belastningen som ulike arealbruk har og vil ha på hjortevilt.

Vilthelse

Satsningsområdet innledes med at det skal «...hindre spredning av sykdommer på tvers av arter og områder». Vi ønsker imidlertid å påpeke at en slik ordlyd dels kan være utfordrende mht. forvaltning av levedyktige bestander (redusert utveksling av dyr mellom bestander og områder, jfr. satsningsområde 1. Grenseløs forvaltning). Vi foreslår følgelig at ordlyden endres til: «...hindre spredning av smittsomme alvorlige sykdommer på tvers av arter og områder uten å forringe den genetiske utvekslingen mellom bestander»

Under satsningsområdet Vilthelse bør også kondisjon (vekt og kalveproduksjon) inn i starten av beskrivelsen. Dette er dekket av tiltak 3.4, men teksten er etter vår vurdering i for stor grad orientert mot sykdommer og parasitter alene. Som teksten sier avslutningsvis; dyr (og bestander) i god kondisjon har best utgangspunkt for å være robuste mot sykdom og parasitter.

NIBIO

Det er videre upresist at hundens dvergbendelorm listes opp sammen med flått og hjortelus i setningen som innleder med et varmere klima, da bendelormen ikke er spesielt klimasensitiv (den var f.eks. i tamreindrifta på 50-tallet). Setningen kan derfor endres til: «Varmere klima fører til økt spredning av kjente parasitter som flått og hjortelusflue. For to år siden stiftet vi også bekjentskap med hundens dvergbendelorm i elg, som viser at det ikke bare er klima som øker faren for parasitter» (denne bendelormen er ikke spesielt klimasensitiv).

Hjortevilt som næring

Hjorteviltets potensiale for verdiskaping er utvilsomt betydelig. Under omtalen av reiseliv i andre avsnitt kan det imidlertid vurderes å omtale tiltak som kan bidra til å sikre hjorteviltet mot masseturisme. Særlig i nord er det for viltets del en urovekkende økning av internasjonal naturbasert turisme (knyttet til f.eks. nordlys), men det er også over det meste av landet en økende tilstrømming av folk til felles turmål (ikke bare turister, men pga. økende befolkningsvekst) som øker og konsentrerer naturferdselen, og som kan påvirke hjortevilt negativt.

Om kunnskapsgrunnlaget

Strategien omtaler avslutningsvis noen av de utfordringene vi står ovenfor i tiden fremover, mht. hjorteviltforvaltning. Strategiens undermål om «Større fokus på hvilke individer som er igjen etter jakt» fordrer for øvrig etter vår vurdering et bedre kunnskapsgrunnlag enn vi har i dag om effekter av jakt og jaktseleksjon på kort og lang sikt. Gjeldende kunnskap, som i all hovedsak er rettet mot elg, bør utvides til flere arter, og følges opp som eget tiltak.

De anvendte forskningsinstituttene som evner å koble biologi og landbrukets ressursgrunnlag, gjennom involvering av rettighetshavere og jegere, har for øvrig etter vår vurdering et godt grunnlag for å styrke kunnskapsgrunnlaget, til det beste for bestandene og for forvaltningen av deres samlede verdi som høstbart vilt.

Med vennlig hilsen

Per Stålnacke

Forskningsdirektør, NIBIO